

Енциклопедичні видання гуманітарного спектру

Світлана Лісіна

Кафедра СКІД

Національний університет "Львівська політехніка"

Львів, Україна

svitiva@gmail.com

Abstract. Information on the main Ukrainian humanitarian encyclopedic editions of the Ukrainian state (1992-2019) is presented. A typological classification of encyclopedic resources in the humanities is proposed, which indicates the general criteria of the typology of division of encyclopedias. The thematic and typological features of Ukrainian humanitarian encyclopedias are analyzed and their structure and chronology in the modern realities of the information society are clarified.

Ключові слова: гуманітарна енциклопедія, енциклопедичний словник, галузеві довідкові видання, класифікація гуманітарних енциклопедій

В умовах глобалізації суспільного розвитку надзвичайно зростає роль тих довідкових видань, які об'єктивно, з фундаментальною повнотою показують рівень науки і культури нації, а це передусім, енциклопедії й енциклопедичні словники гуманітарного спектру. Важливим комунікативним засобом наукових досліджень є гуманітарна складова сучасного академічного середовища.

Актуальним в галузі енциклопедистики є з'ясування їхньої типології, стильових особливостей та функцій. Тому в дослідженні спробуємо проаналізувати цей масив знань, де визначимо змістовий аспект (гуманітарні енциклопедичні видання), географічний (український продукт), а також хронологію – 1992-2019 рр.

Теорію енциклопедичних видань, зокрема і гуманітарних, досліджено у працях багатьох вчених: Боряк Г.[1], Добко Т.[2], Лісіна С. [4], Черниш Н.[6]. Значну роль у представленні досвіду підготовки гуманітарних енциклопедій

відіграють праці з енциклопедистики, надруковані у збірниках "Українська енциклопедистика" [5].

Власне типологічна класифікація енциклопедичних видань здійснюється за кількома ознаками. За видами – це енциклопедії та енциклопедичні словники.

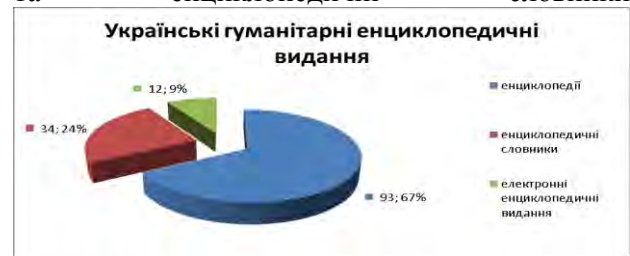

Рис.1. Види (1992-2019 рр.)

За цільовим призначенням: наукова енциклопедія для фахівців із глибиною представлення галузі знання; науково-популярна для читача-неспеціаліста із повним та всебічним висвітленням матеріалу; популярна енциклопедія для широкого кола споживачів і містить відомості, необхідні у повсякденному житті або для дозвілля. За характером інформації: універсальна енциклопедія, яка охоплює всі галузі знання; спеціалізована енциклопедія присвячена окремій галузі; регіональна містить відомості по регіону, країні чи світу (місто, село та ін.); персональна представляє відомості про життя та діяльність якої-небудь видатної особистості. Отож весь спектр гуманітарних енциклопедичних видань виданих в Україні за період 1992-2019 рр. можемо показати таким чином:

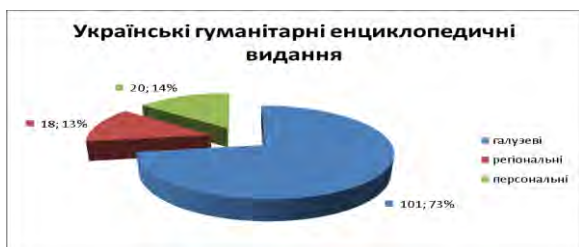

Рис.2. За характером інформації (1992-2019 рр.)

Характеризуючи зазначені видання за основними галузями знань, слід зауважити, що найбільшу увагу приділено культурі та мистецтву, на другому місці – історія.

Рис.3. За галузями знань (1992-2019 рр.) (за “Корпус енциклопедичних видань України: онлайн-покажчик” +)[3]

Класифікація енциклопедичних словників за характером інформації означає їх як загальні, галузеві та персональні.

Характеризуючи предмет викладу матеріалу галузевої (гуманітарної) енциклопедії та її структуру, слід констатувати, що тут розташування статей подається у систематичному порядку з однієї чи кількох галузей знань або практичної діяльності. Структура гуманітарної енциклопедії традиційно повинна мати: зміст; передмову; статтю “Як користуватися ...”; список умовних позначень і скорочень; корпус або сукупність усіх довідкових статей; покажчики; додатки; бібліографічний список та ін.

Маємо нагоду констатувати, що в системі енциклопедичних видань спостерігається значне кількісне переважання енциклопедій з гуманітарних наук над природничими й технічними. Великим досягненням гуманітарної енциклопедистики стала низка галузевих енциклопедій, серед яких фундаментальна “Енциклопедія історії України” у 10 т. (2003–2013), “Українська фольклористична енциклопедія” у 2 т. (Т.1. 2018), 4 вид. енциклопедії “Українська мова” (2004–2013),

(Т.1-5. 2006–2018) “Української музичної енциклопедії” у 6 т., “Національна опера України” у 2 т. (Т.1.2017), “Українська архівна енциклопедія” (2008), “Енциклопедичний словник класичних мов” (2015) та ін.

Нарешті, варто відзначити персональні енциклопедії про видатних людей, якими слід пишатися: “Шевченківська енциклопедія” у 6 т. (2012–2015), “Франківська енциклопедія” у 7 т. (Т. 1. 2016), “Шевченківський енциклопедичний словник Миколаївщини” (2014). Ці видання мають не лише просвітницький, а й український державотворчий та культурологічний характер.

Отже, сучасна типологія енциклопедичних видань доволі складна і саме це зумовлює розвивати вчення про енциклопедії. Також нагальною видається потреба забезпечення суспільства енциклопедичними виданнями як надійним інформаційним джерелом зі сфери гуманітарних наук.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Боряк Г. В. Відкриті енциклопедичні гуманітарні ресурси в Інтернеті. Спеціальні історичні дисципліни, Київ, 2013, Вип. 21. С. 73-89.
- [2] Добко Т. В. Українська енциклопедія в електронному середовищі // Українська енциклопедистика: матеріали 3-ої міжнарод. наук. конференції. Київ, 2014. С.45-50.
- [3] Корпус енциклопедичних видань України [Електронний ресурс]: бібліограф. онлайн-покажчик. – режим доступу: <http://corpus.encyclopedia.kiev.ua/encyclopedia-s-of-persons>.
- [4] Лісіна С.О. Українські довідкові видання в системі соціальних комунікацій: стан та перспективи дослідження // Держава та регіони: Соціальні комунікації. Запоріжжя, 2012. №3 (11). С.122-129.
- [5] Українська енциклопедистика: матер. 5-ої міжнар. наук. конференції. Київ, 2017. 112 с.
- [6] Черниш Н. До питання про сучасну типологію енциклопедій // Вісник книжкової палати. 2015. №4. С.3-8.